# הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן קח

קלה:

ד רַשְׁבָּ"א (כו. ד"ה א"כבע"א). ה רְמַב"ם פֶּרֶק ג׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"י) וְרַשְׁבָּ"א (שם) וְהָרא"ש (פ"ד סי' ב). ו רַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם (ית. ד"ה שנה).

**בְּרָכוֹת,** (יג) **יאמַר אֲשֶׁרְי וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לְתַשְׁלוּמֵי** (ה) **עַרְבִית.** (וְכֵן כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה, יאמַר אֲשֶׁרְי (יד) בֵּין תְּפִלָּה (ו) לִתְפִלָּה) (סמ"ק (מנהה יח הגהה מד) וריב"ש סימן ק"מ): **ג** ז**הָא** דְּמִשְׁלִים הִתְפַּלָּה שֶׁהִכְפִּסִיד, דַּוְקָא [*] (טו) בִּזְמַן תְּפִלָּה, אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁאֵין זְמַן תְּפִלָּה לא: **ד** חאֵין תַּשְׁלוּמִין אֶלָּא לַתְּפִלָּה (ז) [ז] (טז) הַסְּמוּכָה בִּלְבַד, שֶׁאִם טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית (יז) וְלֹא מִנְחָה, מִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם, אַחֲרוֹנָה לְתַשְׁלוּמֵי מִנְחָה. אֲבָל שַׁחֲרִית אֵין לָהּ תַּשְׁלוּמִין, וְכֵן בְּשָׁאָר תְּפִלּוֹת: **ה** יאַף עַל פִּי שֶׁאֵין תַּשְׁלוּמִין אֶלָּא לַתְּפִלָּה הַסְּמוּכָה לְאוֹתָהּ תְּפִלָּה וּתְפִלּוֹת (אֲחֵרוֹת) שֶׁהִכְפִּסִיד אֵין לָהֶם תַּשְׁלוּמִין, (יח) **אִם רָצָה לְהִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ** (ח) [ח] **נְדָבָה**

## שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וּבְשַׁחֲרִית הִתְפַּלֵּל לְחוֹכְתּוֹ וְהַחֲזָרַת תְּפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לְצֵאת בָּהּ תְּפִלַּת עַרְבִית לְתַשְׁלוּמִין יָצָא, כְּמבֹאָר בְּסִימָן קכ"ד (ס"י) דְּאִם שָׁכַח יַעֲלֶה וְיָבוֹא וְיַיצֵא כֵּנִין בְּהַחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כו׳ וְהָכִי נָמֵי דְּכוָתֵיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מְכַוֵּן לְהוֹצִיא מִי שֶׁאֵינוֹ בְּקִי עַל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וְהוּא מִתְפַּלֵּל עַל עֲרָבִית, לֵית לָן בָּהּ כֵּיוָן דְּהַבְּרָכוֹת כִּי הֲדָדֵי נִינְהוּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם כָּאן (סק"א) מִתְּשׁוּבַת הָרַדְבָּ"ז (ח"א סי' שסא) שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יָצָא בַּחֲזָרָה, וְהוּא הַדִּין זֶה שֶׁמִּכַּוֵּן לְתִפְלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר. וְאַף עַל גַּב דְּכִסְיֵּמוּ קכ"ד דַּוְקָא בְּלֹא הִזְכִּיר מֵירֵי אֲבָל תְּפִלָּה עַצְמָהּ אֵינוֹ יוֹצֵא בַּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, מִכָּל מָקוֹם זֶה שְׁסּוֹמֵךְ אַשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל מַחֲמַת אֹנֶס, כְּשֶׁכַּח וְלֹא הִזְכִּיר מַה שֶּׁצָּרִיךְ דֵּמֵי, וְגַם שֶׁהוּא דִּיעֲבַד שֶׁהֵרֵי כָּבַר כֵּנוּ בַּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לְתַשְׁלוּמִין. וְרִאְיָה מִסִּימָן רס"ח (ס"ג) דְּכְשֶׁכַּח וְלֹא הִזְכִּיר אַתָּה קַדֵּשְׁתָּ שֶׁפּוֹסֵק כְּשֶׁלְּחָן עָרוּךְ שְׁיָצָא בְּשִׁמְיַעַת בְּרָכָה מֵעַיִן שֶׁבָּע, וְהַבַּיִת יוֹסֵף כָּתַב שָׁם (ד"ה כתב רב עמרם) הַטַּעַם מִשּׁוּם תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת, וְאִם כֵּן מִכָּל שֶׁכֵּן כְּאן שֶׁשָּׁמַע כָּל הַתְּפִלָּה וְכֵן שְׁיָצָא בָּהּ לְתַשְׁלוּמִין עַרְבִית שֶׁהִיא רְשׁוּת, עַיֵּן שָׁם: **ג [בשו"ע] בִּזְמַן תְּפִלָּה.** עַיֵּן פְּרִי חָדָשׁ שֶׁכָּתַב בְּעוֹדְנוּ עוֹסֵק בְּתִפְלָתוֹ הָעִקָּרִית שֶׁהִיא אַחַר שֶׁשָּׁהָה כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, וְעַיֵּן בְּיָד אֶפְרַיִם: **ד [ז] הַסְּמוּכָה.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְכָתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ג) בְּשֵׁם שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה לְמַהֲרַ"י זיי"ן (שער ב סי' ב) וְהֵבִיא מִפִּימָן (רפ"ו) (רפ"ו) (ס"א) שֶׁאֵין תְּפִלַּת מוּסָף מוּעִיל לְהַשְׁלָמָה, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) שֶׁאִם שָׁכַח שַׁחֲרִית וְהִתְפַּלֵּל מוּסָף וְנִזְכַּר לֹא עָבַר זְמַן שַׁחֲרִית יִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב עוֹד בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ד) בְּשֵׁם מַהֲרַ"י זיין (שם) מִי שֶׁשָּׁכַח וְלֹא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית וּמוּסָף וְנִזְכַּר בְּמִנְחָה, יִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְאַחֲרָיו מוּסָף וְאַחֲרָיו שַׁחֲרִית, וְאִם הִתְפַּלֵּל מוּסָף קֹדֶם מִנְחָה יָצָא, וְעַיֵּן בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (סק"ב) שְׁחָזַר בּוֹ מִפֶּה שֶׁכָּתַב בְּאוֹת ה׳ לְחַלֵּק עַל מַהֲרַ"י זיין וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה סְעִיף קָטָן ר׳: **ה [ח] נְדָבָה.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב אִם יָצָא בְּשִׁבָּת כו׳, וְעַיֵּן בְּדִגוּל מַרְכָּבָה שֶׁכָּתַב דְּהֵינוּ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּגַם בְּשַׁבָּת

## בְּאֵר הַיטֵב

(ה) **עַרְבִית.** מְשַׁמַע דְּאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן עַד אַחַר תְּפִלָּה הַשְּׁנִיָּה, דְּאִם לא כֵן לְמָה לֵיהּ לְאַפּוֹקֵי בְּאַשְׁרֵי. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ד) וּלְחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות פ"ד אות ה) כָּתַב דְּיֵאמַר תַּחֲנוּן אַחַר תְּפִלָּה הָרִאשׁוֹנָה, וְכֵן כָּתַב עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג) עַיֵּן שָׁם: (ו) **לִתְפִלָּה.** אֲבָל כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית אֵין לוֹמַר אַשְׁרֵי בֵּינְתַיִם, דְּהָרַ"מ מַרְגָּנִ"ט הִזְהִיר מְאֹד שֶׁלֹּא לוֹמַר אַשְׁרֵי אַחַר מִנְחָה, עַל כֵּן יִשְׁהֶה כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בֵּין תְּפִלָּה לְתִפְלָה כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם. בֵּ"ח (ס"א). וְנִמְגַּן אַבְרָהָם (סק"ה) חוֹלֵק עָלָיו. וְכֵן הַמִּנְהָג פָּשׁוּט בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לוֹמַר אַשְׁרֵי אַחַר מִנְחָה, וְנַפְקָא מִינָּהּ לְמִי שֶׁמִּתְאַחֵר לָבֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר הִתְחִילוּ מִנְחָה, יִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה עִם הַצִּבּוּר וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר אַשְׁרֵי דְּלֹא כְּהַבַּ"ח. כֵּן פָּסַק לִבּוּשׁ וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (שם אות ו) וּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ב). וְעַיֵּן סִימָן רל"ד (סק"ב). מֵיהוּ בְּזוֹהַר פָּרָשַׁת פִּנְחָס (ח"ג דף רכו:) מִשְׁמַע דְּאַחַר תְּפִלַּת מִנְחָה לֹא יֹאמַר אַשְׁרֵי, וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (שם) וּמִכָּל מָקוֹם מִשְׁמַע שָׁם בַּזֹּהַר דְּמֻתָּר לְאָמְרוֹ שֶׁלֹּא אַדַּעְתָּא דְּחוֹבָה, עַיֵּן שָׁם. [וּכְסָפֵר אֵלִיָּהוּ רַבָּה (סק"ב) הָעֲלָה דְּכִשְׁמִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם לא יֹאמַר אַשְׁרֵי, רַק יַמְתִּין כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, אָכֵן בְּמִנְחָה יִתְפַּלֵּל אַשְׁרֵי בֵּינְתַיִם, עַיֵּן שָׁם]: **ד [ז] הַסְּמוּכָה.** אִם טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית בְּשַׁבָּת מִתְפַּלֵּל בְּמִנְחָה שְׁתַּיִם אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר עָבַר מוּסָף דְּזֶה מִקָּרֵי תְּפִלָּה הַסְּמוּכָה. נַחֲלַת צְבִי (סק"ו): **ה [ח] נְדָבָה.** וְלָכֵן מִי שֶׁהָיָה חוֹלֶה אוֹ תָּפוּס בְּתִפִּיסָה וְלֹא הָיָה הַמָּקוֹם נָקִי,

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יג) **יאמַר אַשְׁרֵי.** כְּדֵי (יט) לֶעֱמֹד גַּם בִּתְפִלַּת תַּשְׁלוּמִין מִתּוֹךְ דִּבְרֵי תַּנָּחוּמִין שֶׁל תּוֹרָה וְכַנַּ"ל בְּסִימָן צ"ג (ס"ב), (כ) וְגַם דְּהָא בְּלָאו הָכִי יְהֵיהּ צָרִיךְ לוֹמַר אַשְׁרֵי קֹדֶם לַמְנַצֵּחַ וּבָא לְצֵיוֹן (כא) יאֹמְרָנָהּ עֲכָשָׁיו וְלֹא יאמַר אַחַר כָּךְ. וְעַיֵּן (כב) בְּאַחֲרוֹנִים שֶׁהִכְפִּימוּ דְּהוּא הַדִּין אִם מִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם בְּשִׁבִּיל הַשְּׁלֵמָה, [א]יאמַר גַּם כֵּן עוֹד הַפַּעַם אַשְׁרֵי קֹדֶם תְּפִלָּה הַשְּׁנִיָּה. (כג) וְכָל זֶה הוּא רַק לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל מִדִּינָא אֵין צָרִיךְ הַסְפָּקָה בֵּין תְּפִלָּה לְתִפְלָה רַק כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעֵיל בְּסִימָן ק"ה (ס"א): **(יד) בֵּין וְכוּ'.** כְּדֵי (כד) לְהַשְׁלִים בָּזֶה גַּם הָאַשְׁרֵי שֶׁהָיָה צָרִיךְ לוֹמַר קֹדֶם הַמִּנְחָה, (כה) וְיֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ בְּשֵׁם הַמְקֻבָּלִים שֶׁלֹּא לוֹמַר אַשְׁרֵי בְּעַרְבִית, וְאַף שֶׁהוּא בִּשְׁבִיל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה גַּם כֵּן יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה. וְכָתַב בִּבְרָךְ חַיִּים (דיני תשלומי תפילה ס"ד) דְּאֵיךְ שֶׁהָאָדָם יִנְהֹג בָּזֶה יֵשׁ לוֹ עַל מִי לִסְמֹךְ, אַךְ כָּל זְמַן שֶׁהוּא יוֹם לא יִמְנַע מִלּוֹמַר אַשְׁרֵי אַף שֶׁהוּא אַחַר תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, (כו) עַל כֵּן אִם נִתְאַחֵר וּבָא לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר הִתְחִילוּ תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, יִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם וְיאמַר אַשְׁרֵי אַחַר כָּךְ. וְעַיֵּן בְּמַגֵּן אַבְרָהָם (סק"ה) שֶׁכָּתַב דְּמִדִּבְרֵי הַזֹּהַר (ח"ג דף רכו:) מַשְׁמַע [ב]דְּאַפְלּוּ בְּאֹפֶן זֶה לא יאמְרֶנּוּ אַדַּעְתָּא דְּחוֹבָה: **ג (טו) בִּזְמַן תְּפִלָּה.** יֵשׁ (כז) מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ שֶׁרְצוֹנוֹ לוֹמַר [ג]דְּלֹא תִּקְנוּ חַזַ"ל תְּפִלַּת הַשְּׁלֵמָה רַק בְּעוֹדְנוּ עוֹסֵק בְּתִפְלָתוֹ הָעִקָּרִית אַחַר שֶׁשָּׁהָא כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ אֲשֶׁרֵי בֵּינְתַיִם. אֲבָל (כח) הָרְבֵּה אַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דְּאַף דְּלִכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי צָרִיךְ לִזָּהֵר בָּזֶה לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַשְּׁלֵמָה תֵּכֶף אַחַר תְּפִלָּה הַחִיּוּבִית, אֲבָל בְּדִיעֲבַד אֵינוֹ מְעַכֵּב רַק אִם עָבַר זְמַן תְּפִלָּה, דְּהֵינוּ אִם לא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית יִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם רַק (ל) עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת עַל הַיּוֹם שֶׁהוּא זְמַן תְּפִלָּה לְשַׁחֲרִית, דְּהָא נוֹטֶלֶת עֲבוּר זֶה שְׂכַר תְּפִלָּה בִּזְמַנָּהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אַחַר אַרְבַּע שָׁעוֹת דְּנוֹטֶלֶת רַק שְׂכַר תְּפִלַּת רַחֲמֵי. כֵּן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (משב"ז סוסק"ג) וּמַגֵּן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"י) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם ס"ה). אֶלָּא שֶׁבְּדֶרֶךְ הַחַיִּים הוֹסִיף דְּכָל חֹדֶשׁ שֶׁלֹּא נִזְכְּרוּ בְּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, יַמְתִּין עַד הָעֲרֶב וְיִתְפַּלֵּל, דְּקַיְמָא לָן בְּסִימָן ק"ז (ס"א) שֶׁאֵין מִתְפַּלְּלִין

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יט) ט"ז (סק"ג) וְהַגְּרַ"א: (כ) הַגְּרַ"א: (כא) לִבּוּשׁ וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וְהַגְּרַ"א, וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ג) שֶׁכָּתַב דְּכֵן דַּעַת שְׁאָרֵי פּוֹסְקִים דְּלֹא כְּט"ז: (כב) לִבּוּשׁ וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ג) וְנַחֲלַת צְבִי (פתורת צבי סק"ג) וְט"ז (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב), דְּלֹא כְּבֵ"ח (סי"א) וּמַגֵּן אַבְרָהָם (סק"ה): (כג) הַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ: (כד) שֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן רל"ד סָעִיף ב׳: (כה) ב"ח (שם) וּמַגֵּן אַבְרָהָם (שם): (כו) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּמַגֵּן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ח): (כז) **וְאִז מַתַּי אֶפְלוּ בְּצָרְבִית.** מַהֲגְרַ"ז (ס"ה): **ג (כח)** מְלֻבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סק"ה)

---

**לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א]** ובשו"ע הרב (ס"ה) כתב: אך הזוהר הזהיר שלא לומר מזמור תהלה לדוד אחר מנחה או אחר ערבית אא"כ יאמרנו כקורא בתורה ולא בתורת חובה. **ב]** ובשו"ע הרב (שם) כתב כמ"א. **ג]** וכן כתב בשו"ע הרב (ס"ו): אין תשלומין לתפילה שהפסיד אלא בזמן תפילה (הסמוכה לה), אבל לא בשעה שאינה זמן תפילה, כגון אם שהה הרבה אחר שהתפלל תפילה שהיא חובת שעה אינו יכול להתפלל עוד לתשלומי תפילה שהפסיד, לפי שלא תקנו תשלומין לתפילה שהפסיד אלא בזמן שעוסק בתפילה שהיא חובת שעה, שאז כיון שהוא עוסק בתפילה הוא חוזר ומשלים מה שפשע בתפילותיו.

עון והדר Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

וְשֶׁיִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ שׁוּם דָּבָר הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ, (יט) וְנָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן: ו ׳עָבַר כָּל הַיּוֹם וְלֹא הִתְפַּלֵּל מוּסָף, אֵין לָהּ (ט) (כ) תַּשְׁלוּמִין: ז (כא) ׳הֵזִיד וְלֹא (י) [י] הִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה אַחַת, אֵין לָהּ תַּשְׁלוּמִין אֲפִלּוּ בִּתְפִלָּה הַסְּמוּכָה לָהּ. ׳וְאִם רָצָה יִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ נְדָבָה, (כב) וְאֵינוֹ צָרִיךְ חִדּוּשׁ אִם מִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ בִּתְפִלָּה הַסְּמוּכָה לָהּ: ח ׳מִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל בְּעוֹד שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמַן לְהִתְפַּלֵּל מִפְּנֵי שֶׁסָּבוּר שֶׁעֲדַיִן יִשָּׁאֵר לוֹ זְמַן אַחַר שֶׁיִּגְמֹר (כג) אוֹתוֹ עֵסֶק שֶׁהוּא מִתְעַסֵּק בּוֹ, וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ עָבְרָה לוֹ הַשָּׁעָה, *וְכֵן מִי שֶׁהָיָה טָרוּד בְּצֹרֶךְ מָמוֹנוֹ (כד) שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי הֶפְסֵד וְעַל יְדֵי כָּךְ הִפְסִיד מִלְּהִתְפַּלֵּל, וְכֵן מִי שֶׁהוּא שִׁכּוֹר וְלֹא הִתְפַּלֵּל, כֻּלָּם חֲשׁוּבִים אֲנוּסִים וְיֵשׁ לָהֶם תַּשְׁלוּמִין. הַגָּה: *מִיהוּ לְכַתְּחִלָּה לֹא יַעֲבֹר זְמַן תְּפִלָּה מִשּׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹן (תרומת הדשן סימן ה׳): ט ׳טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם (כה) שֶׁל (יא) שַׁבָּת, הָרִאשׁוֹנָה לְעַרְבִית וְהַשְּׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמִין. הַגָּה: וְהוּא הַדִּין אִם לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, מִתְפַּלֵּל שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ (יג) [יב] (כו) שְׁתַּיִם. *וְאִם לֹא

ז תּוֹסָפוֹת שָׁם (כו. ד״ה איבעיא). ח בַּגְּמָרָא שָׁם. ט הָרֹא״שׁ (שם) וְהָרַשְׁבָּ״א (כו. ד״ה דיקא). י הָרַמְבַּ״ם פֶּרֶק ג׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה״ח) נִמּוּקֵי יוֹסֵף (כ״ק י: דבור ראשון) וּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ ה). כ שָׁם בַּגְּמָרָא (ע״ב).

## בְּאֵר הֵיטֵב

כְּשֶׁיֵּצֵא יִתְפַּלֵּל כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁהִפְסִיד. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתב בה״ג) תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (יח. ד״ה טעה). וְאִם יָצָא מִתְּפִיסָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, מַזְכִּיר בְּכֻלָּם יַעֲלֶה וְיָבֹא, וְהוּא הַדִּין אִם יָצָא בְּשַׁבָּת, מַזְכִּיר בְּכֻלָּם שֶׁל שַׁבָּת. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) פְּרִי חָדָשׁ (ס״ד): ו (ט) תַּשְׁלוּמִין. דְּהֵאַךְ יִקְרָא הַקָּרְבָּנוֹת וּכְבָר עָבַר זְמַן מוּסָף: ז (י) הִתְפַּלֵּל. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁבָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת סָמוּךְ לְעַרְבִית וְיָרַד לִפְנֵי הַתֵּבָה וְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית וַעֲדַיִן לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה, נִרְאֶה לִי דְּלֹא מִקְרֵי מֵזִיד וְיֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין, וּמַשְׁמַע לִי דִּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ יַזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבֹא בַּשְּׁנִיָּה, דִּכְבָר קִבֵּל עָלָיו רֹאשׁ חֹדֶשׁ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י). כָּתַב הַפְּרִי חָדָשׁ נִרְאֶה לִי שֶׁמָּה שֶּׁכָּתַב הַמְחַבֵּר לְעֵיל בְּסִימָן ע״ו (ס״ח) שֶׁמִּי שֶׁקָּרָא בְּמָקוֹם שֶׁרָאוּי לְהִסְתַּפֵּק בְּצוֹאָה וּמָצָאָה אַחַר כָּךְ, צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת, הַיְנוּ דַּוְקָא כְּשֶׁלֹּא עָבַר עֲדַיִן זְמַן תְּפִלָּה, אוֹ בִּתְפִלַּת הַתַּשְׁלוּמִין וּכְגוֹן שֶׁכְּשֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ הָיָה לוֹ שָׁהוּת לְהִתְפַּלֵּל עוֹד אֶלָּא שֶׁאַחַר כָּךְ נִטְרַד אוֹ נֶאֱנַס, אֲבָל אִי כְּשֶׁהִתְפַּלֵּל בְּמָקוֹם הָרָאוּי לְהִסְתַּפֵּק מְצוֹאָה לֵיכָּא שָׁהוּת תּוּ אַחַר כָּךְ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה אַחֶרֶת, הָוֵי לֵיהּ מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן וְלֵית לֵיהּ תַּשְׁלוּמִין, דְּכִי הֵיכִי דְּחָשְׁבִינַן לֵיהּ פּוֹשֵׁעַ לְהַצְרִיכוֹ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל לְפִי שֶׁלֹּא בָּדַק, הָכִי נַמִּי מִקְרֵי פּוֹשֵׁעַ לְעִנְיַן דְּלֵית לֵיהּ תַּשְׁלוּמִין, אֲבָל בְּדִין שִׁכּוֹר לֹא שַׁיָּךְ לְמֵימַר הָכִי דְּהָתָם גַּבְרָא לֹא חֲזֵי עַד שֶׁיָּפִיג יֵינוֹ מֵעָלָיו, עַיֵּן שָׁם: ט (יא) שַׁבָּת. הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב) נִסְתַּפֵּק אִם לֹא הִזְכִּיר שַׁבָּת בַּשְּׁנִיָּה אִם מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, עַיֵּן שָׁם. וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (עי׳ כאן הגה״ט ובסי׳ תכב הגה״ט) הֵבִיא מִשֵּׁם הָרַ״ם דִּי בּוּטִין דְּלֹא יָצָא וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, וְכֵן פָּסַק הַטַּ״ז (סק״ח) עַיֵּן שָׁם. אֲבָל הָעוֹלַת תָּמִיד (ס״ק יא) פָּסַק דְּיָצָא בְּדִיעֲבַד, וְכֵן פָּסַק הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה שָׁם וּפְרִי חָדָשׁ: (יג) שְׁתַּיִם. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) מִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם וְלֹא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא בַּשְּׁנִיָּה, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמַהַרְשָׁ״א (ברכות ל: תוס׳ בד״ה לפי) וְדוּ״ק. וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּסִימָן תכ״ב (הגה״ט) כָּתַב דְּאֵין חַיָּב לְהַחְזִיר, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן פָּסַק הַפְּרִי חָדָשׁ:

## שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

מִתְפַּלֵּל נְדָבָה, וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף סִימָן ק״ז (ד״ה ומ״ש להרי״ף). וּלְפִי זֶה לֹא הָיָה לוֹ לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם לְהַעְתִּיק דִּין זֶה. וְנִרְאֶה דִּסְבִירָא לֵיהּ כֵּיוָן דְּאִיכָּא דֵּעוֹת שֶׁיָּכוֹל לְהַשְׁלִים כַּמָּה תְּפִלּוֹת וְאִיכָּא דֵּעוֹת שֶׁמִּתְפַּלֵּל נְדָבָה בְּשַׁבָּת, לְכָךְ סָמַךְ עַל זֶה לְהַתִּיר. אַךְ צָרִיךְ עִיּוּן כֵּיוָן שֶׁעַל כָּרְחָךְ הַצָּרִךְ לַחְשֹׁב בְּתוֹרַת נְדָבָה לָצֵאת לְמַאן דְּאָמַר שֶׁאֵין תַּשְׁלוּמִין כִּי אִם לַתְּפִלָּה הַסְּמוּכָה, וְאִם כֵּן בְּשַׁבָּת אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן כֵּיוָן דְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סי׳ קח ס״א) תָּפַס עִקָּר כְּדֵעָה זוֹ שֶׁאֵין תְּפִלַּת נְדָבָה בְּשַׁבָּת, וְצָרִיךְ עִיּוּן: ז [י] הִתְפַּלֵּל. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּמַשְׁמַע לֵיהּ דִּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ כו׳, וְאִם לֹא הִזְכִּיר בָּרִאשׁוֹנָה אִם כֵּן עֲדַיִן לֹא קִבֵּל עָלָיו רֹאשׁ חֹדֶשׁ, לֹא יַזְכִּיר בַּשְּׁנִיָּה גַּם כֵּן, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר דָּגוּל מֵרְבָבָה עַיֵּן שָׁם: ט [יב] שְׁתַּיִם. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קכ״ו (בבאה״ט סק״ד) בְּשֵׁם הָרַמַ״ע סִימָן כ״ה וְהִסְכִּים עִמּוֹ בִּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי׳ תכב הגה״ט), וְהַפְּרִי חָדָשׁ (סי׳ קכו ס״ג) חוֹלֵק, וּבְשִׁיּוּרֵי בְרָכָה (סק״ב) כָּתַב שֶׁרָאָה בְּמִכְתָּב גָּדוֹל אֶחָד שֶׁהֵבִיא מֵהָרַשְׁבָּ״א בִּתְשׁוּבָה כְּתַב יָד, מִי שֶׁלֹּא זָכַר יַעֲלֶה וְיָבוֹא בְּשַׁחֲרִית רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְלֹא נִזְכַּר עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל מוּסָף וְהִגִּיעַ מִנְחָה, יִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם, וְאִם נִזְכַּר בִּשְׁעַת מוּסָף, אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל הַתַּשְׁלוּמִין אֶלָּא בְּמִנְחָה. וּמְבֹאָר כְּדַעַת הַפְּרִי חָדָשׁ, וְאִי הֲוָה שְׁמִיעַ לֵיהּ לְהָרַמַ״ע סְבָרַת הָרַשְׁבָּ״א הָיָה מְבַטֵּל דַּעְתּוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְעַל מַה שֶּׁכָּתַב בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא) דְּשִׁכְחָה הָוֵי אֹנֶס כו׳, עַיֵּן בְּנוֹיֵי הָעַמּוּדִים דַּף י״ז (עמוד העבודה סוף פ״י) וּבְשַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן כ״ח וּבִשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן קמ״ח, וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ו) הֵבִיא תְּשׁוּבַת נַחְפָּה בַּכֶּסֶף חֵלֶק חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן כ״ג. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהֱבִיאוּ רְאָיָה מִבָּבָא קַמָּא דַּף כ״ו (ע״ב). וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף תָּמַהּ שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ תְּשׁוּבַת מַהֲרַ״ם מִינְץ סִימָן כ״ח שֶׁפָּסַק דְּשִׁכְחָה הָוֵי שׁוֹגֵג מֵחֲמַת רְאָיָה זוֹ, עַיֵּן שָׁם:

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נְדָבָה בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב: (יט) וְנָכוֹן וְכוּ׳. עַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (א״א סק״ז) שֶׁהִסְכִּים [א] דְּטוֹב שֶׁיִּתְנֶה וְיֹאמַר אִם אֲנִי חַיָּב לְהִתְפַּלֵּל הֲרֵי זֶה לְחוֹבָתִי וְאִם לָאו הֲרֵי זוֹ לִנְדָבָה וּבָזֶה יֵצֵא יְדֵי כָּל הַדֵּעוֹת, שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה דֵּעוֹת שֶׁסּוֹבְרִים דְּיֵשׁ תַּשְׁלוּמִין לִתְפִלָּה אֲפִלּוּ לְכַמָּה תְּפִלּוֹת שֶׁעָבְרוּ: ו (כ) תַּשְׁלוּמִין. דְּהֵאַךְ יִקְרָא הַקָּרְבָּנוֹת וּכְבָר (עָבְרוּ) [עָבַר] זְמַן מוּסָף: ז (כא) הֵזִיד. וּמִי (לח) שֶׁבָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת סָמוּךְ לְעַרְבִית וְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית מִבְּעוֹד יוֹם וַעֲדַיִן לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה, אַף שֶׁלְּכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא כַּהֹגֶן עָשָׂה שֶׁהָיָה לוֹ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לְשֵׁם מִנְחָה בְּעוֹד שֶׁהַקָּהָל מִתְפַּלְּלִין עַרְבִית, מִכָּל מָקוֹם אֵין לְדַמּוֹתוֹ לְהֵזִיד וְלֹא הִתְפַּלֵּל כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא עָבַר זְמַן הַמִּנְחָה, וְאַף אִם תִּמְצָא לוֹמַר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר עֲשָׂאוֹ לַיְלָה בִּתְפִלַּת עַרְבִית, מִכָּל מָקוֹם לֹא יְהֵא אֶלָּא עַרְבִית שְׁתַּיִם וְהַשְּׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמֵי מִנְחָה, וְאִם הוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ יַזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבוֹא גַּם בַּשְּׁנִיָּה, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר קִבֵּל עָלָיו רֹאשׁ חֹדֶשׁ בַּמֶּה שֶׁהִזְכִּיר בּוֹ יַעֲלֶה וְיָבוֹא, וְהוּא הַדִּין (לט) אִם אֵרַע כֵּן בְּשַׁבָּת יִתְפַּלֵּל הַשְּׁנִיָּה גַּם כֵּן שֶׁל שַׁבָּת. וְכָתְבוּ (מ) הָאַחֲרוֹנִים דְּאִם לֹא הִזְכִּיר בָּרִאשׁוֹנָה יַעֲלֶה וְיָבוֹא, גַּם בַּשְּׁנִיָּה לֹא יַזְכִּיר (מא) כֵּיוָן שֶׁהוּא עֲדַיִן יוֹם. מִי שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה רָאוּי לְהִסְתַּפֵּק בְּצוֹאָה וּמָצָא אַחַר כָּךְ צוֹאָה, דְּמוּכָח לְעֵיל בְּסִימָן ע״ו (ס״ח) שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל לְפִי שֶׁפָּשַׁע שֶׁהָיָה לוֹ לִבְדֹּק, (מב) הוּא הַדִּין דְּפוֹשֵׁעַ וּמֵזִיד מִקְרֵי לְעִנְיָן זֶה, דְּאִם בְּעֵת כְּשֶׁמָּצָא כְּבָר עָבַר זְמַן תְּפִלָּה תּוּ אֵין לוֹ תַּשְׁלוּמִין אַחַר כָּךְ: (כב) וְאֵינוֹ צָרִיךְ חִדּוּשׁ. [ב] וְהַבַּ״ח (ס״ג) וְהַגְּרַ״א פָּסְקוּ דְּצָרִיךְ חִדּוּשׁ: ח (כג) אוֹתוֹ עֵסֶק. וַאֲפִלּוּ אִם הָעֵסֶק (מג) הוּא מֵהַדְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים בְּסִימָן רל״ב (ס״ב) לֶאֱסוֹר מִשֶּׁהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלָּה וְהוּא הִתְחִיל בְּעֵסֶק זֶה בְּאִסּוּר, כֵּיוָן שֶׁלֹּא בִּטֵּל הַתְּפִלָּה בִּשְׁאָט נֶפֶשׁ אֶלָּא הָיָה סָבוּר לְהִתְפַּלֵּל אַחַר שֶׁיִּגְמֹר הָעֵסֶק וְשָׁכַח אַחַר כָּךְ: (כד) שֶׁלֹּא יָבֹא וְכוּ׳. וְכֵן (מד) אִם הָיָה טָרוּד לִקְנוֹת וְלִמְכֹּר סְחוֹרָתוֹ וְעַל יְדֵי כָּךְ עָבַר זְמַן הַתְּפִלָּה: ט (כה) שֶׁל שַׁבָּת. אַף עַל גַּב שֶׁבָּאָה לְתַשְׁלוּמִין שֶׁל חֹל, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁעַכְשָׁיו הוּא שַׁבָּת מִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ גַּם כֵּן שֶׁל שַׁבָּת. [ג] וְאִם טָעָה וְהִתְפַּלֵּל הַשְּׁנִיָּה שֶׁל חֹל, (מה) פָּטוּר מִלְּהִתְפַּלֵּל, (מו) וְאִם הִקְדִּים בָּזֶה הַשֶּׁל חֹל לְשֶׁל שַׁבָּת לֹא יָצָא לְכֻלֵּי עָלְמָא, שֶׁהֲרֵי נִכָּר שֶׁהִקְדִּים הַתַּשְׁלוּמִין. אַךְ אִם עֲדַיִן הַיּוֹם גָּדוֹל אֶלָּא שֶׁקִּבֵּל שַׁבָּת בְּ׳מִזְמוֹר שִׁיר׳ וְגוֹ׳ אוֹ בְּבָרְכוּ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן מִנְחָה, דִּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן רס״ג סָעִיף ט״ו דְּיִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם, לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל שְׁתַּיִם שֶׁל שַׁבָּת, (מז) וְהָרִאשׁוֹנָה לְשֵׁם עַרְבִית וְהַשְּׁנִיָּה לְשֵׁם תַּשְׁלוּמֵי מִנְחָה. וּבְדִיעֲבַד אִם הִתְפַּלֵּל רִאשׁוֹנָה לְשֵׁם מִנְחָה, וַאֲפִלּוּ אִם הִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ שֶׁל חֹל, אֶפְשָׁר דְּיָצָא הוֹאִיל וַעֲדַיִן יוֹם הוּא: (כו) שְׁתַּיִם. וְכֵן פָּסְקוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב) וְהַדֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני תשלומי תפילה סי״ז) וְהַחַיֵּי אָדָם (כלל כז סי״ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּהַלְּבוּשׁ וְסִיַּעְתּוֹ

## בֵּאוּר הֲלָכָה

**בְּהֶדְיָא לְשֵׁם תַּשְׁלוּמִין, אֲבָל אִם הִתְפַּלֵּל שְׁנֵיהֶם בִּסְתָמָא לְכוּלֵּי עָלְמָא יָצָא. וְנִסְתַּפַּקְתִּי אִם הִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ בְּתוֹרַת תַּשְׁלוּמִין וְנִזְכַּר בְּאֶמְצַע וְהִשְׁלִימָהּ כָּרָאוּי דְּהַיְנוּ לְשֵׁם חוֹבָה, אִי מְהַנֵּי.** וּסְפֵקָתִי הִיא דְּכֵיוָן דְּקַיְמָא לָן דְּכָל בִּרְכוֹת הַתְּפִלָּה עַל הַסֵּדֶר נֶאֶמְרוּ כִּדְלְקַמָּן בְּסִימָן קי״ט (ס״ג), אֶפְשָׁר דְּיֵחָשֵׁב עַל יְדֵי זֶה כְּחַד עִנְיָנָא וִיהֵא מְהַנֵּי עֲקִירַת הַמַּחְשָׁבָה, וְאַף דִּלְעִנְיַן כַּמָּה דְּבָרִים מָצִינוּ רַק דְּשָׁלֹשׁ הָרִאשׁוֹנוֹת חֲשׁוּבוֹת כַּחֲדָא, אֶפְשָׁר לְעִנְיַן עֲקִירַת מַחֲשָׁבָה לְבַד שָׁאנֵי. וְלִכְאוֹרָה רְאָיָה מֵהַנַּ״ל בְּסִימָן ק״ז סָעִיף א׳ אִם הִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל וְכוּ׳ פּוֹסֵק אֲפִלּוּ בְּאֶמְצַע בְּרָכָה, וְאִיתָא בָּרִאשׁוֹנִים הַטַּעַם כֵּיוָן שֶׁהִתְחִילָהּ אַדַּעְתָּא דְּחוֹבָה אֵין יָכוֹל לְסַיְּמָהּ תּוּ לְשֵׁם נְדָבָה, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין בָּזֶה לֹא מְהַנֵּי עֲקִירַת מַחֲשַׁבְתּוֹ וְצָרִיךְ לִפְסֹק אוֹתָהּ בְּאֶמְצַע, אוֹ אוּלַי לְעִנְיַן תַּשְׁלוּמִין הֵקֵלּוּ רַבָּנָן, **וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

ח * **וְכֵן מִי שֶׁהָיָה וְכוּ׳ לִידֵי הֶפְסֵד. וְאִם אֵין בָּרוּר הַדִּיקָא,** עוֹלַת תָּמִיד (סק״ט) כָּתַב דְּהָוֵי פּוֹשֵׁעַ וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט) כָּתַב דְּהוּא שׁוֹגֵג, וְאִם כֵּן הָוֵי סָפֵק, **וְנִרְאֶה דְּיִתְפַּלֵּל וְיִתְנֶה אִם אֲנִי חַיָּב הֲרֵי זֶה לְחוֹבָתִי וְאִם לָאו הֲרֵי הִיא נְדָבָה** [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ו)]:

* **מִיהוּ לְכַתְּחִלָּה וְכוּ׳. וְאֶפְשָׁר דְּבְיוֹתֵר מֵחֹמֶשׁ נְכָסָיו אֵינוֹ מְחֻיָּב** [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ז)]:

ט * **וְאִם לֹא הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבֹא בָּרִאשׁוֹנָה וְהִזְכִּיר בַּשְּׁנִיָּה.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

ז (לח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י): (לט) פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״י): (מ) דָּגוּל מֵרְבָבָה וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״י): (מא) **דְּאִם הָיָה לַיְלָה, הָיָה מֻתָּר לוֹמַר יַעֲלֶה וְיָבוֹא אִם מְכַוֵּן בְּפֵרוּשׁ לְהַשְׁלָמָה** וּכְדִלְקַמָּן: (מב) פְּרִי חָדָשׁ וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: ח (מג) פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״א) וְהַגְּרַ״ז (ס״ב): (מד) חַיֵּי אָדָם (כלל כז ס״ג): ט (מה) פְּרִי חָדָשׁ וְחַיֵּי אָדָם (שם ס״י) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני תשלומי תפילה ס״ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּטַ״ז (סק״ח): (מו) חַיֵּי אָדָם (שם): (מז) פְּרִי מְגָדִים לְקַמָּן בְּסִימָן רס״ג (א״א ס״ק כח) עַיֵּן שָׁם, וְהֶעְתִּיקוּ שָׁם בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר (סס״ו), עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב:

**ליקוטי דברי הרב:** **א]** ובשו״ע הרב (ס״ט) כתב כדברי השו״ע. **ב]** ובשו״ע הרב (סי״א) פסק כשו״ע. **ג]** ובשו״ע הרב (סי״ד) כתב: אם התפלל השניה של חול לא יצא ידי תשלומין, שאין תפילה בשבת בלי הזכרת שבת.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah